

Odpowiedzialność solidarna komornika i Skarbu Państwa

Według art. 23 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, komornik jest obowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu czynności. Skarb Państwa jest odpowiedzialny za szkodę solidarnie z komornikiem (art. 23 ust. 3 ustawy).

Z uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2009 r. (SK 34/07, OTK ZU 2009, ser. A, nr 2, poz. 10) wynika, że jeżeli o odszkodowanie został pozwany sam komornik, nie może on skutecznie podnosić zarzutu, że do szkody przyczynił się Skarb Państwa (np. sąd). Problem rozkładu odpowiedzialności komornika i Skarbu Państwa jako dłużnika solidarnego staje się aktualny dopiero w procesie o rozliczenie regresowe.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, „dla zaistnienia odpowiedzialności solidarnej nie jest obecnie konieczne wspólne działanie podmiotów. (...) Istotne jest, aby odpowiednie przepisy regulujące odpowiedzialność deliktową przypisywały danemu podmiotowi odpowiedzialność za szkodę. Zobowiązanie solidarne z art. 441 k.c. powstaje także wtedy, gdy odpowiedzialność różnych podmiotów oparta jest na różnej podstawie deliktowej i na różnej zasadzie odpowiedzialności (...). Dla powstania opisanej w hipotezie art. 441 § 1 k.c. odpowiedzialności nie jest zatem istotne, na jakich zasadach mają odpowiadać poszczególne podmioty albo jaki jest łączący je stosunek prawny. Z powyższego w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyprowadzono wniosek, że węzeł solidarności ma charakter bezwzględny, co oznacza brak możliwości podnoszenia przez jednego ze współodpowiedzialnych podmiotów zarzutu odpowiedzialności w granicach zawinienia (zob. wyrok SN z 20 stycznia 2000 r., sygn. akt II CKN 656/98, Lex nr 51061). Koresponduje to z art. 366 § 1 k.c., zgodnie z którym każdy z dłużników solidarnych odpowiada za całą szkodę. Nie jest zatem

dopuszczalne ustalanie przyczynienia się podmiotu współodpowiedzialnego do powstania szkody w trakcie procesu odszkodowawczego. Konstrukcja ta odpowiada ogólnej funkcji wprowadzenia solidarności biernej (tj. solidarności dłużników) w stosunkach zobowiązaniowych, jaką jest wzmocnienie pozycji wierzyciela. Solidarność – przez wyposażenie wierzyciela w możliwość żądania spełnienia świadczenia od: jednego, kilku wybranych lub wszystkich dłużników łącznie – spełnia bowiem funkcję gwarancyjną zwiększając szansę na wykonanie zobowiązania. Ponadto, w doktrynie wskazano, że solidarność taka usprawnia obrót, albowiem ze sfery zainteresowania wierzyciela jest wyłączone ustalenie, w jakiej wysokości współdłużnicy solidarni powinni odpowiadać (...).

Powstała na mocy art. 441 § 1 k.c. odpowiedzialność solidarna trwa aż do momentu zupełnego zaspokojenia wierzyciela (zob. art. 366 § 2 k.c.). Do tego czasu każdy z dłużników odpowiada za całą szkodę. Zaspokojenie poszkodowanego przez jednego z dłużników solidarnych zwalnia drugiego od obowiązku naprawienia szkody. Naturalnym zatem skutkiem zobowiązania solidarnego jest regres, który pozwala na dokonanie rozliczeń między dotychczasowymi współdłużnikami solidarnymi. Roszczenie regresowe powstaje z chwilą spełnienia świadczenia.

Należy zauważyć, że art. 441 k.c. reguluje w sposób odmienny od przepisów ogólnych (art. 376 k.c.) problematykę roszczeń regresowych pomiędzy podmiotami współodpowiedzialnymi za szkodę wyrządzoną *ex delicto*, niezależnie od podstaw ich odpowiedzialności. Roszczenia te nie mają postaci roszczeń odszkodowawczych, lecz jedynie mają szczególną postać tzw. regresu technicznego (zob. art. 376 k.c.). W odróżnieniu jednak od regresu z art. 376 k.c., dla rozliczeń nie jest istotny stosunek wewnętrzny pomiędzy dotychczasowymi współdłużnikami, albowiem w wypadku odpowiedzialności na podstawie art. 441 k.c. stosunek ten – co do zasady – nie istnieje.

Zasady roszczeń regresowych określa treść § 2 i § 3 art. 441 k.c. Przepisy te zawierają dwie reguły, wedle których podmioty zobowiązane węzłem solidarności mogą dokonać rozliczeń. Po pierwsze, art. 441 § 2 stanowi, że w wypadku gdy «szkoda była wynikiem działania lub zaniechania kilku osób, ten, kto szkodę naprawił, może żądać od pozostałych zwrotu odpowiedniej części zależnie od okoliczności, a zwłaszcza od winy danej osoby oraz stopnia, w jakim przyczyniła się do powstania szkody». Po drugie, art. 441 § 3 k.c. stanowi, że «ten, kto

naprawił szkodę, za którą jest odpowiedzialny mimo braku winy, ma zwrotne roszczenie do sprawcy, jeżeli szkoda powstała z winy sprawcy». (...) Niezależnie od tego, iż art. 23 ust. 1 ustawy o komornikach kształtuje odpowiedzialność odszkodowawczą organu egzekucyjnego na zasadzie bezprawności, to jednak znajdujący w takich sytuacjach zastosowanie mechanizm regresu umożliwi dokonanie, odpowiednich do winy i stopnia przyczynienia się komornika do powstania przy wykonywaniu przezeń czynności egzekucyjnych szkody, rozliczeń pomiędzy nim a zobowiązanym solidarnie Skarbem Państwa”.

Z.K.